

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Druk: Drukkerij „Steenbergen”, Slotlaan 220, Zeist

G. VAN ATTEN — GORINCHEM

De geboorte van Salomo

2 Sam. 12:24, 25

Een vader en moeder verliezen een kind. Zij troosten elkaar, met woorden — en met hun gemeenschap.

Zo gaat het tussen David en Bathseba. Er was een zoon geboren, maar het kind is gestorven.

Het moet voor David een zware opgave zijn geweest, Bathseba te troosten. Hij weet: de dood van dit kind is mijn schuld. Zoals ook de geboorte van dat kind een schuld van David is geweest. Het was geboren uit overspel. Dat overspel had weer geleid tot moord: Uria's sneuvelen was opzet geweest. Als een despoot had David beschikt over het leven van zijn onderdanen, van zijn vrienden zelfs — en over hun vrouwen. Bathseba was niet meer geweest dan een voorwerp van wellust, een aanvulling voor de harem.

Nu gaat hij haar troosten. Daaruit blijkt: er is iets veranderd in David, sinds hij haar nam, en haar echtgenoot liet ombrengen. Dat blijkt niet alleen uit het feit, dat hij haar gaat troosten; het blijkt ook hieruit, dat ze in de tekst wordt genoemd: zijn vrouw. Hij ziet haar niet meer als een voorwerp, maar aanvaardt haar als vrouw. Een vrouw, die verdriet heeft, een vrouw die liefde nodig heeft, een vrouw, waarvoor hij zich verantwoordelijk weet.

Die verandering is gekomen, doordat de HERE David heeft toegesproken, en hem zijn zonde heeft leren kennen. We kennen de gelijkenis, die Nathan David voorhoudt: het verhaal van de rijke en de arme man; de een met grote kudden, de ander met één oilam, dat voor hem als een dochter was. We weten van de uitgestoken vinger: gij zijt die man. Voor een despoot mochten Davids daden misschien normaal zijn, hij moet nu horen: Waarom hebt gij het woord des HEREN veracht en gedaan wat kwaad is in Zijn ogen?

Het woord van de profeet Nathan heeft David gebracht tot de belijdenis: ik heb tegen de HERE gezondigd. Hij ziet ineens zijn plaats weer als koning over een volk, dat

niet van hem is, maar van de HERE. Zijn reactie is kort, maar veelzeggend: ik heb tegen de HERE gezondigd. Hij zoekt geen verontschuldiging; beroept zich niet op zijn zwakheid of op de omstandigheden; hij erkent schuld. Meer niet. Wat kan een mens ook meer, als de HERE met Zijn Woord komt? Door dat woord van God liggen alle dingen naakt en geopend voor de ogen van Hem, voor Wie wij rekenschap hebben af te leggen (Hebr. 4:13). In dat ene zinnetje heeft David het offer gebracht, waarvan hij zingt in Psalm 51:19: De offeranden Gods zijn een verbroken geest; een verbroken en verbrijzeld hart veracht Gij niet, o God.

David heeft ondervonden, dat de HERE dat offer niet veracht. Nathan mag hem antwoorden: De HERE heeft uw zonde vergeven; gij zult niet sterven, ofschoon gij door deze daad de vijanden des HEREN zeer hebt doen lasteren — de zoon echter die u geboren is, zal sterven.

De HERE neemt de laster van Zijn vijanden — om Zijn kind te behouden.

Dat wil niet zeggen, dat de zonde in Davids leven geen gevolgen zal hebben. Het zwaard zal van zijn huis niet wijken, zijn vrouwen zullen door een ander genomen worden. En het verdriet zal ook Bathseba treffen: haar kind zal sterven. David heeft met de HERE geworsteld om het leven van dat kind. Hij heeft gevast en geweend, omdat hij dacht: misschien is de HERE mij genadig, zodat het kind in leven blijft. Het kind bleef niet in leven.

Nu moet David Bathseba weer onder ogen komen.

Voordat hij dat kan, is hij het huis des HEREN binnengegaan en heeft hij zich neergebogen voor de HERE.

Toen kon hij zijn vrouw troosten met het evangelie van Gods genade. Hij zal haar hebben moeten vertellen, waarom haar kind gestorven was. En — als ze dat niet al wist — hoe haar man was omgekomen. Hij heeft het gekund, omdat hij zich voor de HERE had neergebogen, en Gods genade had gevonden. In die genade vinden zij samen rust en troost. Die draagt hun liefde.

David brengt dat tot uitdrukking, als Bathseba opnieuw een zoon krijgt. Hij geeft die de naam Salomo, een naam die samenhangt met het hebreeuwse woord sjaloom, vrede. Vredekind, kunnen we wegeven. Want David heeft vrede met God, en vrede met Bathseba. Deze zoon is er het bewijs van.

Dan gebeurt er een wonder.

De profeet Nathan komt weer het paleis binnen met een boodschap van de HERE. Hij komt een naam brengen voor dit kind. Jedidja. Dat betekent zo veel als: lieveling van Jahweh. De HERE nu had deze lief, staat er eerst in de tekst. Wat dat inhoudt, zegt later David zelf, 1 Kron. 22:9: Zie, u zal een zoon geboren worden; hij zal een man van rust zijn, Ik zal hem rust geven van al zijn vijanden rondom. Want hij zal Salomo heten en Ik zal vrede en rust geven in zijn dagen.

De HERE had deze lief — dat betekende: door deze zoon ging Hij de belofte vervullen uit 1 Kron. 17/2 Sam. 7, dat Hij voor David een huis zou bouwen. Hem had de HERE uitgekozen, naar hem ging Zijn voorkeur uit.

Dat lag niet aan het kind zelf. Hij kreeg de naam Jedidja, staat er bij in de tekst, om des HEREN wil. Het vredekind voor David en Bathseba, de vredevorst voor Israël (zie het boven aangehaalde 1 Kron. 22:9), is er door het welbehagen van de HERE.

Van datzelfde welbehagen hebben de engelen gezongen, toen Jezus Christus, Davids Zoon, werd geboren. In de voorgeschiedenis van die geboorte staat in Matth. 1:6: David verwekte Salomo bij de vrouw van Uria... Een klein zinnetje maar. Maar in dat kleine zinnetje komt heel de ontferming van de HERE uit, Zijn vertroosting voor zondaars.

In Salomo's geboorte begon Hij Zijn beloften te vervullen. Maar Salomo bracht de vrede niet. In Neh. 13:26 vinden we een herinnering aan de naam Jedidja: Hoewel onder de vele volken geen koning was als hij (Salomo) en hij een beminde was van zijn God, en God hem tot koning over geheel Israël had aangesteld, deden de vreemde vrouwen zelfs hem zondigen. Salomo bracht rust en vrede in Israël, zijn wijsheid was alom bekend. Maar na zijn leven brak het koninkrijk af. Het huis van David werd een vervallen hut (Amos 9:11). Dat verval was ingezet bij de zonde van Salomo, de beminde van zijn God.

Wat aan Davids huis was toegezegd, werd vervuld in Jezus Christus, van Wie de Here zei: deze is Mijn geliefde Zoon, in Wien Ik Mijn welbehagen heb.

Salomo en Jedidja — die namen zijn het voorspel van de namen: Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon, onze Here: Zijn naam is wonderbaar, zijn daden zijn wonderen van genade alleen. Hij doet ons, hoe met schuld beladen, verzoend voor 't oog des Vaders treën.

KERKELIJK Leven

Over de „historiciteit” van de val

Een van de typerende momenten in de zogenaamde „nieuwe theologie” is de ontkenning van het bestaan van onze eerste voorouders Adam en Eva en van hun afval van God.

Men gelooft dan niet meer dat er eens een Adam en een Eva hebben bestaan en dat deze een tijd lang als zondeloze mensen in de „staat der rechtheid” hebben geleefd. Ook niet dat deze daarna op een bepaald moment in de geschiedenis tegen God zijn opgestaan doordat ze zich als „autonome” mensen gingen gedragen. Dat wil zeggen: het niet aan God overlieten uit te maken wat goed en wat kwaad is, maar dat naar eigen zin en wil gingen doen.

Men kan deze dwaling heel goed zó omschrijven: Men gelooft niet meer in de **historiciteit** van Adam en Eva en evenmin aan de **historiciteit** van de val in de ongehoorzaamheid van onze eerste voorouders in het paradijs.

Nu moet ik in dit verband evenwel een opmerking maken.

Het is deze dat men deze **historiciteit** van Adam en Eva en hun val in zonde soms erkent terwijl men toch niet gelooft dat er eenmaal twee door God geschapen mensen in volkomen „gerechtigheid en heiligheid” op aarde rondwandelden en op een bepaalde onheilvol moment van God afvielen. Dat komt omdat men aan de woorden „historie” en „historiciteit” allerlei betekenis kan geven en ook gegeven heeft. Het woord „historie” wordt namelijk in de filosofie en de theologie in verschillende betekenis gehanteerd. En men kan dat zo hanteren dat men over de „historiciteit” van Adam en Eva en hun val in zonde zó spreekt dat van de „echte” Adam en Eva en van de „echte” val niets overblijft.

Men moet bij het woordgebruik van theologen en filosofen altijd goed op zijn hoede zijn. Je moet je steeds goed afvragen: Wat bedoelt een filosoof of theoloog precies als hij bepaalde termen — b.v. „historie” en „historiciteit” — gebruikt?

Wat evenwel de catechismus in Zondag 3 zegt, wat de kerk daarin belijdt, is zonder meer duidelijk.

De reformatorische kerken spreken daarin uit dat er eenmaal twee echte mensen, Adam en Eva, — als eerste door God in het aanzijn geroepen mensen — op aarde leefden. Voorts dat deze mensen door God goed waren geschapen. Dat wil o.a. zeggen, dat ze gekenmerkt waren door „ware gerechtigheid en heiligheid”. Dat betekent dat ze in een goede, liefdevolle verhouding tot God stonden en met grote vreugde deden wat de HERE van hen vroeg. En ten slotte, dat deze mensen in het donkerste uur van de geschiedenis door hun afval van God en hun moedwillige ongehoorzaamheid aan God de oorzaak zijn geworden dat onze „natuur” — onze „aard” — zo verdorven is geworden dat wij allen in zonden ontvangen en geboren zijn.

☆☆☆

Ik wil in verband met deze kwestie hier en nu wijzen op wat prof. Haitjema daarover zegt in het laatste door hem gepubliceerde boek: **De Heidelbergse Catechismus als klankbodem van het actuele belijden onzer Kerk**. Ik doe dat speciaal omdat prof. Haitjema misschien wel de scherpste kritikus is geweest van de Asser leeruitspraken uit 1926.

Haitjema wijst er in dit boek op dat de Catechismus niet alleen spreekt van de „val”

van de mens maar ook van diens „ongehoorzaamheid”.

Daardoor worden wij er op attent gemaakt dat God de mens als een **verantwoordelijk** wezen schiep. Dat wil zeggen „als een wezen, dat gehoorzaam, maar ook ongehoorzaam kon zijn, dat zich zou kunnen houden aan het Woord (belofte en gebod!) van zijn Schepper, doch ook, omgekeerd, het ontstellende vermogen had om „neen” te zeggen tegen de Here zijns levens”.

De catechismus, zo gaat Haitjema dan verder, leert in overeenstemming met de Schrift voorts dat door de zondeval het „eigen schuldregister” van de mens oneindig zwaar belast wordt. „Immers de eerste overtreding van Adam en Eva was oneindig veel zwaarder dan dat er slechts een individuele daadzonde van twee mensen, Adam en Eva, in te bejammeren viel.” Als Adam en Eva, als de „eerste voorouders” van heel het menselijk geslacht, tegen de „verbondsvoorwaarde”, die God in het paradijs aan de „tweezame mens” stelde, zondigde „wordt heel het menselijk geslacht uit oorzaak van deze eerste ongehoorzaamheid, deze oerzonde, verdorven van aard. Iedere mens na Genesis 3, het sombere begin der mensheidsgeschiedenis, wordt nu „in zonde ontvangen en geboren”.

In onze christelijke geloofsleer, aldus nog steeds Haitjema, „drukken wij het zondaarzijn van de mens zó uit, dat wij van erfzondigheid, van verdorvenheid en erfsmet spreken, doch deze verdorvenheid van alle mensen na Adam en Eva tegelijkertijd omvatten laten blijven door het rechtvaardig oordeel van de Scheppersmajesteit van God, die de ongehoorzaamheid van Adam en Eva toerekenen moest aan heel het nakroost van de eerste mensen. Zo wordt de erfzondigheid van het menselijk geslacht ingebed in de **erfschuld**. Zij staat onder het verbijsterend rechtvaardige voorteken van de „toegerekende ongerechtigheid”, welke aan het Werkverbond, als het eerste verbond van belofte en opdracht van **God aan de mens, eens voor goed zijn grondslag ontnomen had.**”

Nu moet men, zo gaat Haitjema dan verder, bij de overweging van deze stand van zaken niet te gauw klaar staan met de tegenwerping dat deze ontzaglijk diep ingrijpende waarheid afgeleid wordt „uit een hoofdstuk van het eerste bijbelboek, dat nog al sprookjesachtig ons van het paradijsleven onzer eerste voorouders en van de uitdrijving uit de hof van Eden vertelt”.

Tegen de mensen bij wie deze tegenwerping opkomt en haar verdedigen zegt Haitjema dan deze diep ingrijpende en veelomvattende woorden: „**Het woord „zondeval” is ten diepste slechts zinvol, wanneer het zijn FEITELIJK-HISTORISCHE ACHTERGROND niet ten enenmale verliest.**”

☆☆☆

Ik wijs er met nadruk op dat Haitjema blijkens deze woorden de **feitelijk-historische** achtergrond van de erfzondigheid en de erfschuld der mensen met alle nadruk moet gehandhaafd worden. Van een mythische, of symbolische opvatting van het verhaal van Adam en Eva in het paradijs, hun leven in de staat der rechtheid en hun val in zonde wil hij niets weten.

Dit blijkt ten overvloede uit de woorden die Haitjema op de zo juist geciteerde laat volgen, deze namelijk: „Ook van rechts-vrijzinnige zijde wordt daarom in de zondeleer niet zelden geworsteld tegen de zuiging, die van de mythische of symbolische opvatting van Gen. 3 uitgaat. Dr Tjalsma's dissertatie over de christelijke zondeleer was daarvoor reeds jaren geleden een onmiskenbaar bewijs.”

Het zou een zegen zijn als in ieder geval deze beschouwing van prof. Haitjema in de gereformeerde wereld van harte werd aanvaard.

C. V.

¹⁾ Men onderscheide scherp tussen een *symbolische opvatting* van het verhaal van Gen. 3 waarbij de feitelijkheid van het daarin meegedeelde verdampt en de opvatting volgens welke de feiten die in Gen. 3 worden verhaald metterdaad als feiten worden aanvaard, maar dan als feiten die ons in *symbolische taal* worden meegedeeld!

Dr Noordmans over de verzoening

Het meest verontrustende in de ontwikkeling van de huidige theologie is zonder twiifel de ontkenning of verduistering van het wonder der verzoening door het bloed van Christus. Dat wonder is de **kern** van het evangelie. De verzoening is het grootste **geschenk** van Gods genade. Ze is de **grond**, de enige grond van het heil, de verlossing, de sjaalom, (de vrede) — in al hun aspecten en effecten — die God in Christus aan de mensen geven wil. De loochening van dit wonder is daarom de ondergang der kerk. Zij betekent dat er geen toekomst is voor de mensheid en al wat er op aarde gebeurt tot zinloosheid wordt gedoemd.

Ik las dezer dagen weer eens in het fijne boekje van dr O. Noordman: **Het Koninkrijk der hemelen**. En ik kan niet nalaten daaruit iets over te schrijven. Het is tekening van de verzoening zoals alleen een man als Noordmans die geven kon! Hier is zij:

„De heerlijkheid en de goddelijkheid van het Evangelie zou verdwijnen, als uit de prediking de **rechtvaardiging** door het geloof kwam weg te vallen, met de daarmee verbonden **aanneming** tot kinderen (adoptie): eveneens een rechtskundige term. Deze rechtvaardiging van de zondaar, die tegelijk zondaar kan zijn en in Gods ogen rechtvaardig, is een oordeel Gods van zo grote genade en gunst, **dat daarmee het Evangelie wel staat of valt**. Van ons wordt niet gezegd — aldus Luther — dat wij rechtvaardig zijn, maar wel wat wij gerechtvaardigd zijn. Dit is een goddelijke uitspraak, waarin Gods oneindige goedheid en vergevende liefde zo klaar uitkomt, dat de gelijkenis van de Verloren Zoon en wat verder in de evangeliën van Gods mildheid te lezen staat, daarmee niet in strijd kan komen.

Deze rechtspraak Gods, zoals die op Golgotha over de zonde gaat, voltrekt zich bovendien aan Zijn eigen geliefde Zoon. Jezus is niet een Jood uit de dagen van Keizer Augustus, maar Hij is de eeuwige Zoon Gods, die de menselijke natuur heeft aangenomen. Hij is volgens de raad Gods onder de Wet en onder de vloek gekomen en draagt nu de toorn Gods tegen de zonde van het ganse menselijke geslacht. Dit plaatshebbende lijdens, dat de wet en het recht handhaaft, dat God God laat blijven en de zonde veroordeelt in het vlees (Rom. 8 : 3), is tevens hoogste openbaring van de goddelijke liefde. Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboden Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe (Joh. 3 : 16). God **behoudt** Zijn recht en waarheid, maar Hij **geeft** Zijn Zoon. Hoger kunnen recht en waarheid in deze wereld wel nooit gesteld worden; ieder die in onze tijd meeleeft, spitst daarbij de oren. Het is een motto voor de prediking onder het huidige geslacht.

Maar ook nergens kan de liefde Gods, Zijn genade en barmhartigheid klaarder verheerlijkt worden dan op Golgotha. Het kost Hem Zijn Zoon, Zijn enige, Die Hij liefheeft. Jezus (Gen. 22). Het rechtsgeding, dat God met de mens heeft en dat als er geen verzoening komt, tot de ondergang van morgen- en avondland leidt en tot de eeuwige verdoemenis, heeft God met zich zelf uitgestreden, opdat wij de vrede en de blijdschap zouden hebben. Er is maar één weg, waarlangs deze beiden tot ons kunnen komen, nl. door de prediking van het Evangelie. Alle andere we-

omroepwereld moesten ophouden te bestaan. Er moest een nieuwe politieke constellatie in het leven worden geroepen, waarbij christenen en humanisten zich samen zouden inzetten voor een staatkundige vernieuwing en een socialistisch gestructureerde maatschappij. De klassenstrijd moest daarbij een einde nemen. De menselijke persoonlijkheid moest evenwel ook ten volle tot haar recht komen. Daarom propageerde men een „personalistisch socialisme”. De „christelijke” partijen dienden op te gaan in een nieuwe „beweging” waarin christenen en niet-christenen — allen „van goeden wille” — zouden samenwerken om de genoemde idealen te verwerkelijken.

De Partij van de Arbeid was min of meer de organisatorische concretisering van dit streven. Het werken aan een radikale democratisering van het staatsleven en een diepgaande herstructurering van de maatschappij was immers geen specifiek christelijke aangelegenheid. Ze waren een zuiver „zakelijke” onderneming. Een puur menselijke aangelegenheid ten aanzien waarvan christenen en niet-christenen ten volle tot overeenstemming konden en moesten komen.

Ongetwijfeld moest de kerk blijven. Maar zij diende te beseffen dat zij in eerster en laatster instantie kerk-voor-de-wereld is. Zelfs werd gepredikt dat de geïnstitueerde kerk haar tijd had gehad. Individuele christenen, hoogstens christelijke groepen, moesten zich, zelfs vóór alles, en dat met groot élan, met de vernieuwing van staat en maatschappij bezig houden. Maar dit moest gebeuren in volledige „solidariteit” met niet-christenen. Was het idealisme van de nieuwe beweging niet een „latent geloof” in God en was de lichtende toekomst niet een „verborgen belofte” van God? Ging het in heel dit streven niet om de realisering van „het Rijk”?

Niet alleen de protestantse christenen moesten zich met dit nieuwe streven engageren, ook de rooms-katholieke dienden dat te doen. Voor hen was dat zelfs gemakkelijker. Ze hadden reeds eeuwen lang een twee naturenleer gepropageerd. Dat van de „natuur” en dat van de „genade”. Op het terrein van de „natuur”, waartoe de staat en de maatschappij behoren, bestond er geen werkelijk verschil tussen het streven van christenen en nobele humanisten. Op het terrein van de natuur heeft immers de rede, de door de zonde niet verdorven menselijke rede, de leiding. Wat dit betreft is er tussen christenen en niet-christenen geen verschil.

Met die doorbraak ging het vlak na de tweede wereldoorlog niet bijzonder voorspoedig. Wel riepen een zeventien predikanten de kerkmensen op de „doorbraak” te bevorderen. En men profeteerde dat de C.H.U. ongeveer helemaal zou verdwijnen. En dat de A.R.P. het niet zo gauw successief zou ondergaan of in een conservatief steriel „getuigend” groepje ontfaan. Maar de uitkomst was totaal anders. Bij de eerste verkiezing werd tegen aller verwachting in de K.V.P. zelfs de grootste partij in ons land! En A.R.P. en C.H.U. handhaafden zich ongeveer op het oude niveau.

Geleidelijk heeft de doorbraak zich evenwel, vooral ook ten gevolge van de krachtige opmars van de „nieuwe theologie”, toch doorgezet. Vooral sinds 1960. En het meest onder de Rooms-katholieken. Bij de eerste verkiezingen van na de oorlog verwierven de confessionelen 51.5% van het aantal uitgebrachte stemmen. Dat wil zeggen: de absolute meerderheid. Dat percentage is nu gedaald tot 31.3%. Ongetwijfeld heeft de A.R.P. bij deze verkiezingen enige winst geboekt. Maar men vergeet niet dat het percentage A.R.-stemmen van 1946 tot nu van 12.9 tot 8.8 daalde.

Ik vermeet mij niet politieke beschouwingen over en naar aanleiding van deze verkiezingen te geven. Maar, dat kan een kind begrijpen: de tijd waarin de z.g. „confessionele” partijen een meerderheid in het parlement kunnen veroveren is, naar de mens gesproken, voorgoed voorbij. En ook een „christelijk” ministerie behoort tot het verleden. Dat is een ontzaglijk diep ingrijpend gebeuren in de geschiedenis van ons volk. En voor de „confessionele” partijen doemt nu onontkoombaar de vraag op hoe ze zich in deze nieuwe constellatie moeten opstellen?

Ik zou allen die het om **waarachtig** christelijke politiek te doen is twee woorden van Groen van Prinsterer willen voorhouden.

Het eerste is dit: „Om het karakter van

mijn politieke optreden te bepalen en het doel ervan uit te stippelen, vooral in een zo eenzame positie, moest ik mij hoeden voor gevaarlijke illusies. De nuchtere werkelijkheid onder ogen zien is de eerste en belangrijkste karaktertrek van politieke, van staatkundige wijsheid.”

En het tweede is: „De zekerheid niet te kunnen slagen zou geen verontschuldiging zijn geweest voor werkeloos en stilzwijgend toezien. Wanneer dwaling en onrecht onweersstaanbaar zijn is getuigen geboden.”¹⁾

C. V.

¹⁾ Le parti Anti-révolutionnaire et confessionnel dans l'église réformée des Pays-Bas, Amsterdam, Paris, Genève, 1860, 83, 93.

gen zijn nu en voor altijd afgesloten. Want de waarheid struikelt op de straat, en wat recht is kan er niet ingaan (Jes. 59:14).

Laten we hopen, bidden en werken dat dit Evangelie de kern van de prediking en de grootste schat van ons leven blijft of wordt.

C. V.

„Hond” en „bacil”

Ik las dezer dagen een opmerkelijke typing van de situatie der christenen achter het ijzeren gordijn in vergelijking met die van de christenen in het vrije Westen.

Ze is afkomstig van een gelovige uit de kommunistische wereld.

Hij zei het volgende: Het is gemakkelijker christen te zijn bij ons dan in het Westen! Bij ons zijn de fronten duidelijk te onderscheiden. Wij staan tegenover een kommunistische, atheïstische staat. Ten gevolge daarvan is het bij ons onmogelijk niet beslist en positief christen te zijn. Halfheid en dubbelzinnigheid zijn daarbij uitgesloten! Wie zich op enigerlei wijze als oprecht christen openbaart wordt onmiddellijk gediscrimineerd en komt in de verdrukking.

Het staat er mee als met een hond. Een hond kent men onmiddellijk als een hond. En men kan, met moet zich dienovereenkomstig gedragen. Het gevaar waarmee een christen in West-Europa te doen heeft kan vergeleken worden met een bacil. Die is zo klein, dat men die niet kan onderscheiden. Maar zijn verwoestende werking is verschrikkelijk. Bacillen sluipen in en door het lichaam veelal zonder dat de drager ervan het merkt. Ze tasten zijn gezondheid aan zonder dat hij het vermoedt. En als het eindelijk openbaar wordt dat iemand bacillendragend is, is het meestal te laat.

Met dit beeld typeerde deze christen de catastrofale verwereldlijking van de kerk en van heel het leven in het Westen. Het duidelijke of-óf ontbreekt daar. En dat is de gevaarlijkste situatie waarin de kerk en de christen komen kan. Onder het masker van christelijkheid verricht in het Westen het ongeloof zijn verwoestende werking. Zelfs treedt daar het atheïstische en materialistische kommunisme in „christelijke” vermomming op en verslaat zijn tienduizenden!

Dit is een woord, een beeld om te onthouden!

C. V.

Na de verkiezing

De verkiezingen welke 29 november j.l. werden gehouden zijn een somber, een onheilspellend gebeuren geworden.

Weer zijn de z.g. „confessionele” partijen achteruit gegaan. Het is een nieuwe fase in een proces dat zich direct na de oorlog inzette, steeds voortwoekerde en, dat naar het zich laat aanzien, nog lang niet tot staan is gekomen.

Vlak na de oorlog traden in de „christelijke” wereld van ons land de profeten van de z.g. „doorbraak” op. Het bekende trio Kraemer, Banning en Gravemeijer verkondigde dat de tijd van de z.g. „christelijke” partijen voorbij was. Ze moesten, en dat voorgoed, verdwijnen. Ook de „zuilen” in de

De werkelijke overwinnaars

De vraag: wie zijn de **werkelijke** overwinnaars bij de gehouden verkiezingen? dringt zich, nu er daarbij zulke grote verschuivingen zijn opgetreden, onweersstaanbaar aan ons op.

Als we op de voorgrond, op het spectaculaire letten zijn dat Hans Wiegel en Bas de Gaay Fortman. Maar zoals van zelf spreekt: de overwinning van deze twee politici heeft een achtergrond. Het is zonder meer oppervlakkig te menen dat hun succes iets incidentieels zou wezen of alleen maar te danken zou zijn aan hun knappe verkiezingscampagne.

Ik laat het succes van Hans Wiegel nu buiten beschouwing. Maar over dat van Bas de Gaay Fortman wil ik wel een paar opmerkingen maken.

Voor wie goed gevolgd heeft wat er in de laatste jaren in de „christelijke wereld” van ons volk plaats vond is het duidelijk wie de **werkelijke** overwinnaars in de verkiezingscampagne van de P.P.R. zijn.

Ik spreek van overwinnaars. Want er zijn er meer dan één.

In de eerste plaats is dat het dagblad **Trouw**. Dit heeft steeds voorzichtig, subtiel, maar tegelijk zéér efficiënt de hoofdpunten van de politiek die de P.P.R. voorstaat gepropageerd. Met name de eenzijdige ontwapening zoals die ook door het Interkerkelijk Vredesberaad wordt voorgestaan. En voorts het samengaan van de „confessionele” partijen met de z.g. „progressieven” omdat die de enig goede regeringscombinatie zou zijn. Nog vlak voor de verkiezingen voerde dit blad voor beide opvattingen het pleidooi. Een krachtige, principiële verdediging van de protestants-christelijke partijen en hun politiek gaf dat blad nooit.

In de redactionele beschouwingen die **Trouw** gaf over de verkiezingsuitslag komt een in dit verband bijzonder typerend zinnetje voor. Het blad schreef namelijk dat de winst van de P.P.R. naar zijn overtuiging „voornamelijk voortgekomen (is) uit gerechtvaardigde (!) wrevel (!!) over tekortkomingen in de mondiale verhoudingen.” Deze zin betekent uiteraard alleen, kan alleen betekenen, dat er bij velen een „gerechtvaardigde wrevel” leefde over wat **de regering**, in casu **het kabinet-Biesheuvel** en de partijen die het steunden ten aanzien van de „mondiale verhoudingen” hebben gedaan of gelaten. Slechte mondiale verhoudingen **zonder meer** kunnen uiteraard nooit tot de winst van één of meer partijen leiden. En evenmin kan dat de **wrevel** daarover doen. Dat geschiedt alleen als men van oordeel is dat de **bevoegde instanties in eigen land** ten aanzien daarvan in gebreke zijn gebleven.

Een tweede overwinnaar bij de verkiezingen is de „Hier en nu-redactie” van de N.C.R.V. Ook deze is, zoals dat voor iedere luisteraar duidelijk is, zeer geporteerd voor de genoemde „topics” van de P.P.R. die met name door Bas de Gaay Fortman aan de man werden gebracht. Men merkte dat steeds weer. Speciaal aan de suggestieve reportages en vraagstellingen waarop deze redactie ons vergastte. Op de vooravond van de verkiezingen b.v. werd door een N.C.R.V.-man op nogal felle en zeer suggestieve wijze aan de heer Tilanus gevraagd: „Uw partij is een

christelijke partij, waarom gaat zij wat de defensie betreft in tegen de kerken? Want de kerken hebben het defensiebeleid van de regering toch afgewezen? Afgezien van het feit dat de kerken zich nooit tegen het concrete defensiebeleid van de regering-Biesheuvel hebben uitgesproken, impliceert deze vraag een overduidelijke veroordeling van het defensiebeleid van dit kabinet en een even overduidelijke propaganda voor wat de P.P.R. en de andere linkse partijen ten aanzien van de landsverdediging voorstaan en deden.

Nu begrijpe men mij niet verkeerd. Ik denk er niet aan de genoemde redacties kwalijk te nemen wat ze in deze doen. Men kan het zelfs alleen maar prijzen als mensen in de positie die ze veroverd hebben zo knap en energiek als ze maar kunnen propaganda maken voor de hun dierbare ideeën. Maar men dient zich toch wel goed te realiseren, dat rechtstreekse of zijdelingse propaganda voor doorbraakideeën ook het ondermijnen van de grondslag voor b.v. een christelijke pers en een christelijke radiovereniging betekent. Men denkt hier als vanzelf aan het mannetje, dat al maar bezig was een vloer aan te dwijlen, terwijl hij het kraantje dat de oorzaak van de waterrellende was onveranderd liet openstaan!

Een derde overwinnaar in de verkiezingsstrijd is de L(andelijke) C(entrale) voor G(ereformeerde) J(eugdwerk). Blijkens een onder de leden daarvan gehouden enquête zou 65% van de deelnemers daaraan links hebben gestemd (39% op de P.P.R.) en slechts 33.7% op de A.R.P. Merkwaardig was ook dat in het kader van een objectieve (!?) voorlichting vlak voor de verkiezingen een artikel in het blad van deze organisatie — „Risiko” — werd opgenomen van een ds Knot waarin duidelijk propaganda werd gemaakt voor de P.v.d.A., waarbij zoals bijna van zelf spreekt ook de bekende term „evangelisch bezielde” werd gehanteerd.

Er is wel heel wat veranderd in de geref. jeugdbeweging sinds een man als H. Algra voorzitter was van de Jongelingsbond.

Als vierde overwinnaar zou men de V.U. kunnen noemen. Hoe onder de studenten daarvan werd gestemd kan men in de Perschouw lezen. En ik denk hierbij ook aan het feit dat door de leiding van de V.U. de redactie van het officieel orgaan van deze universiteit — het V.U.-magazine — is toevertrouwd aan een man die een principieel tegenstander is van christelijk-politieke partijorganisatie; dat door Den Uyl als één van de mannen die hij voor zijn schaduw-kabinet opteerde, prof. Van Zuthem is genoemd en dat veel functionarissen daarvan „links” stemmen.

Ik denk ook in dit verband aan Groens woord dat het voor een politicus en een staatsman — en trouwens voor iedereen — een eerste vereiste is de feitelijke situatie waarin men leeft grondig te kennen en te analyseren!

C. V.

Dispuut

*Stel, dat ik nu bij God moest komen
— donderdagmiddag, klokslag drie —
vermoeid nog van het vele bomen
over de nieuwe theologie...*

*Stel, dat ik nu eens moest verdwijnen
van hier, omdat de Heer mij riep.
Dan zou ik dus voor Hem verschijnen
met in mijn hand Barth's Dogmatik.*

*En als God dan de vraag zou stellen
— wat heb je in je rechthand? —
dan moest ik Hem beschaamd vertellen:
— das zweite Teil, der erste Band —*

*Ik vrees, dat God wel zeer verbolgen
zal zijn om ons gedisputeer:
inplaats dat wij de Heiland volgen
twisten wij om de ware leer.*

ANTON B. LAM†

VIERHOUTEN — D. W. L. MILO

hoge bomen

De storm van 12 november heeft ons er aan herinnerd, dat de mens kan menen de natuur aan zich te onderwerpen — maar dat God de Heere over de natuur beschikt. Als u die maandagmorgen de Veluwe gezien hebt, heeft uw hart geschreid om alle ellende van schone, vernielde bomen. Naar mijn kantoor was vier maal de weg door bossen versperd. Rechts en links lagen ze, geknakt en ontworteld door de ramp. Voor een deel moest ik mijn weg door de brandgangen van de bossen vinden; zelfs daar moest ik een enkele boom wegtrekken voor ik verder kon.

Dan de schade — niet in geld uit te drukken. In onze bloedeigen tuin waren acht mooie bomen omgewaaid. Een kennis verloor tachtig bomen; een ander negentig. Onze gemeente, een der bosrijkste van het land, verloor veertig-duizend bomen in één nacht. In het kroondomein en op de Hoge Veluwe wordt de schade op 3-5% van de volwassen opstand begroot.

Als u zulk een onheil ziet valt u iets op. Dat de loofbomen veel minder schade hebben dan de naaldbomen. Het loof was er gelukkig juist af en de wind kreeg minder vat op het loofhout. Bovendien schijnen spar en den een veel lichter wortelgestel te hebben dan bijvoorbeeld de berk. Wist u dat een volwassen berk op een zomerdag drie honderd liter water opzuigt en verdampt? Daar komt een enorm sterk en vertakt wortelgestel aan te pas — kunt u begrijpen.

Maar dan is er nog iets. Weet u dat een volwassen beuk of eik zoveel goeds doet aan ons leefklimaat als duizend jonge beuken of eikjes, die elk f 10,— kosten? Inderdaad: de waarde van een volwassen loofboom kan op tien duizend gulden worden gesteld; uw hoofdrekken is nog goed. Houdt u dat uw buurman maar eens voor, wanneer die een lastige oude boom wil omzagen. Want wel is hij verplicht elke gevelde boom te vervangen door een nieuwe — maar het nuttig effect van de een is lang

niet gelijk aan dat van een ander! Wat een geluk, dat het loofhout in deze ramp is gespaard.

Wat u vervolgens opvalt is: dat vrijwel uitsluitend de uitgegroeide bomen zijn ontworteld. Hoge bomen vangen veel wind. De windkracht op de ene boom uitgeoefend, of op de andere, staat misschien wel in een verhouding van honderd op een. Bovendien is het kleine jonge boompje nog buigzaam en veerkrachtig. De grote boom staat overeind, of — wordt door Gods adem ontworteld.

—o—

Jawel, hoge bomen vangen veel wind. Wat nergens zo duidelijk uitkomt als in het bos en in de maatschappij. Ook daar kan het geducht spoken. En hoe hoger men op de ladder geklommen is, des te zwaarder komt het aan.

Als u eigenaar-directeur bent en geen toekomstkansen voor uw onderneming ziet; als men na moeizaam onderhandelen tot een fusie moet overgaan; als directeurs menen de niet-rendabele delen van een bedrijf te moeten sluiten — dan gaat het spoken. Alle betrokkenen roeren zich alsof hun baas hen met voorbedachten rade te kort doet. Aan ieder is hij verantwoordelijk verschuldigd: aan de arbeiders, de ondernemingsraad, de vakverenigingen, de arbeidsbureau's, de kranten en de televisie. Ieder heeft het recht zijn zegje te zeggen over het „falen” van de leider — en of er factoren in het spel zijn, die buiten 's mans competentie liggen, daarover rept niemand.

Net zo in een regering. Als iemand opgeklimmen is tot dienaar der kroon, is hij meteen verbaal vogelvrij. Ieder, van welke maatschappelijke sport ook, kan publiekelijk zeggen van „Jan”, van „Jelle” of van „Barend”, wat hij er van vindt. Op tegenspraak is namelijk geen kans. Heeft opnieuw een minister verzuimd de hemel op aarde te brengen (en zo zijn ministers nu eenmaal) dan kunt u zijn ruiten ingooien, zijn muren bekladden, ingezonden stukken schrijven en u kunt gezond blijven. Eigenlijk een laffe zaak. Want zou een bewindsman in een doodgewoon menselijke driftbui zo'n scheldende schooier een bloedneus slaan, zoals ieder Jantje zou doen, dan gaat hij meteen de geschiedenis in als een onbeheerste driftkikker, een mepper van de kleine man, een stuk klassevooroordeel en meer moois.

En neem onze sportgoden. Voldoen ze aan de duurbetaalde verwachtingen van honderduizenden fans, dan worden ze ten hemel geheven. Maar falen ze in de sportarena — dan worden ze door diezelfde fans ter helle neergestoten. Hoge bomen vangen veel wind!

—o—

De sprong van hoge bomen naar hooggeplaatste mensen is niet zo absurd. Een boom is bij uitstek mannelijk, menselijk. Wat staat het gek, zo iets te lezen, maar toch is het zo. Het oude rijmpje, dat ons vroeger hielp de mannelijke en vrouwelijke woorden uit elkaar te houden, begon met:

Een man, een boom, een berg, een steen,
munt, maand en jaargetij (min een)
zijn mannelijk, moet je weten...

Direct na de man kwam de boom; bij uitstek mannelijk.

En denk aan de fabel van Jotham: „Eens begaven de bomen zich op weg om een koning over zich te zalven”. Het ging Jotham helemaal niet om bomen — maar om hemzelf en zijn broeders. En zijn hoorders begrepen hem maar al te goed: hij moest maken dat hij weg kwam.

Denk ook aan de droom van Nebucadnezar. „Er stond een boom midden op de aarde, van grote hoogte: die boom was groot en sterk, zijn hoogte reikte tot aan de hemel, hij was

te zien tot aan het einde der aarde." Wat je noemt een hoge boom. Het was helemaal geen boom — het was de mens Nebukadnezar zelf.

Denk ook aan psalm 1. De rechtvaardige „is als een boom, geplant aan waterstromen, die zijn vrucht geeft op zijn tijd, welks loof niet verwelkt". En denk even door aan psalm 92. „De rechtvaardige zal groeien als een palmboom, opschieten als een ceder van de Libanon; geplant in het huis des Heeren groeien zij (meervoud) in de voorhoven van onze God; zij zullen in hun ouderdom nog vruchten dragen, fris en groen zijn". En denk nu nog even verder aan Openb. 22, over het geboomte des levens, dat aan weerszijden van de rivier staat welke ontspringt uit de troon van God en het Lam; dat óók vruchten draagt op zijn tijd en welks loof geneeskrachtig is.

Ziet u wel, dat er aanleiding is om van de bomen naar de mensen over te stappen? Denk anders maar aan Job, die na al zijn beproevingen klaagde: „Hij heeft mijn hoop als een boom uitgerukt". Job zelf was afgebroken; kapot, zeggen we nu. Hij was die boom zelf.

Het planten van bomen is dan ook een zeer heerlijke zaak. Prediker, de koning van Jeruzalem, zei van zichzelf „ik plantte vruchtbomen" en vond deze zaak zo vermeldenswaard dat wij het na 25 eeuwen nog lezen. Dat vonden de chinezen ook, die al eeuwen geleden tot spreekwoord hadden: „die een boom plant is een wijs man: want hij denkt aan zijn kinderen". Zoals het oudnederlandse spreekwoord luidt: boompje groot, plantertje dood!

We kunnen gemakkelijk bomen vellen, maar ze laten groeien — dat valt niet mee. Bomen? Daar gaat wijsheid in zitten! Salomo, die zo razend knap was dat alle volken naar hem kwamen luisteren, die drieduizend spreuken verzamelde en duizendvijf liederen... heeft ook zijn uitspraken over de bomen gedaan, „van de ceder op de Libanon af tot de hysop toe, een struik, die aan de muur uitschiet". Wat zouden we zijn essays graag op schrift hebben gezien — en er ons voordeel mee gedaan.

En dan dat kappen van goede bomen. Een vreselijke zaak. Bijna met het doden van een mens vergelijkbaar. Als u ziet hoe dat met de moderne kettingzaag gaat... Zo'n klein instrument, in twee handen geklemd, tegen een boomstam gehouden, rechts en links om de beurt. Een pruttelend motortje giert even en na een halve minuut wankelt de forse boom... het is haast niet te geloven... wankelt, zwenkt om, gaat suizend en dan met fel gekraak en een donderende slag tegen de aarde. Het gaat u aan het hart. U schreit met Gezelle:

Heb toch meelije,
mensen, meelije
met de schone
bomen Gods.

De profeet Elisa zei tegen koning Joram (toen deze Gods vijanden ging vernietigen): „alle goede bomen vellen, alle waterbronnen dichtstoppen, alle goede akkers met stenen bederven". Een drievoudig vonnis: het einde van alle leven. De doodsklok over Moab.

En dan zijn er nog mensen, die niet snappen hoe de bomen des wouds kunnen jubelen, als de Heere komt. Evenals de bergen, die vrede kunnen dragen. Als de zee, die met haar volheid bruist, of als de stromen, die in de handen klappen. Wie hier niet doorheen ziet is blind.

Nog een slotopmerking. Psychologen hebben er aardigheid in, een proefpersoon, als onderdeel van hun onderzoek, een boom te laten tekenen. De proefpersoon, laten we zeggen een kind, tekent een boom die als zelfportret uitvalt. De een geeft alle aandacht aan de wortels, vergeet de rest. Die is — zeggen de wetenschappers — sterk aan zijn voorgeslacht verbonden, teert op hun erfenis. Een ander accentueert de stam, met

knoestige takken en wrede lidtekens, veel bladeren, veel drukte. Die is — zeggen de psychologen — sterk op zichzelf, om zichzelf. En een ander tekent hoofdzakelijk bloesems en vruchten: een vruchtbaar mens die zijn werk klaar krijgt.

Sommige kinderen tekenen een boom zonder wortels, zo in de lucht hangende. Fantasten. Anderen tekenen de boom op de rand van het papier, slechts gedeeltelijk. Te verlegen om een kamer binnen te komen. Sommigen tekenen de boom klein en in een hoekje: gevoelen zich overtollig.

In ons bezit is de tekening van een boom, gemaakt door een theoloog, die na zeven jaar predikantschap schilder is geworden. Het is een boom, wiens kruin tot in de hemel reikt. Rondom zijn wortels krioelt het van leven — als op een luchtfoto gezien. Zijn twee „armen" zijn zegenend opgeheven. Zijn „hoofd" is omhuld in een kap, die neus en oren laat zien en... een sprekende mond! Zijn machtig „kleed" is in een zwaai om zijn „lichaam" gewonden en hangt met een plooi tot op zijn „voeten" af. Grove lidtekens doen aan geamputeerde delen denken.

En in eens ziet u een profeet! Geen boom — maar een mens, die zijn zelfportret maakte. De profeterende boom is oud, bemost, vergrijsd, bladerloos. Ook deze hoge boom heeft in zijn leven veel wind gevangen...

INGEZONDEN

G.L.J.C.
Gereformeerd Landelijk Jeugdcomité,
Secr. Dick van Voornveld,
Maurits Sabbehof 4 hs, Amsterdam.
Tel. 020-136097

Amsterdam, 4 november 1972

Aan de jeugdverenigingen

Op de in mei jl. gehouden Gespreksdag is uit de reacties gebleken, dat er bij de verenigingen behoefte bestaat aan een organisatie die hen van dienst zou kunnen zijn in de voorziening van schetsenmateriaal, het verzorgen van een jeugdblad en de belegging van jaarlijkse landelijke bijeenkomsten.

Het is haast vanzelfsprekend dat het Gespreksdagcomité zich daar over beraden heeft en gekomen is tot de oprichting van een nieuw comité dat in eerste instantie omschreven werd als „Comité voor het beleggen van een landelijke jeugddag en het uitgeven van een jeugdblad".

In het comité hebben voorlopig zitting genomen:

- De Heer P. C. van Wijk, Zaltbommel, voorzitter;
- Marian Erkelens, Bunschoten, penningmeester;
- Roel Faken, Enschede, alg. adjunct;
- Dick van Voornveld, Amsterdam, secretaris.

Omdat wij ons niet al te partikulier op willen stellen, nodigen wij van alle verenigingen één of twee afgevaardigden uit tot het bijwonen van een algemene vergadering ten einde samen te spreken over de werkzaamheden van het comité en een eventuele uitbreiding van het comité uit de verenigingen zelf, ten einde een door de verenigingen geruggesteund beleid te kunnen voeren.

Tevens zal op deze vergadering een reeds daartoe benoemde commissie voorstellen doen inzake de uitvoering van schetsenmateriaal.

Wij wekken jullie hartelijk op, deze voor het jeugdwerk zo belangrijke vergadering bij te wonen. Zij wordt gehouden D.V. op zaterdag 16 december a.s. om 11 uur in de Westerkerk in Spakenburg.

Wij hopen daar zo veel mogelijk verenigingen tegenwoordig te zien.

Tot ziens,

namens het G.L.J.C.,
Dick van Voornveld, secr.

Boekbespreking

GROOT NIEUWS VOOR U - het nieuwe testament in de omgangstaal.

Uitgave: Ned. Bijbelgenootschap / Katholieke Bijbelstichting A'dam/Boxel 1972.
Prijs: f 9,90 (niet duur)

Het was meen ik, de theoloog-filosof Schleimacher, die zei, dat er twee methodes van vertalen zijn: de mensen bij het boek brengen en het boek bij de mensen brengen. Inderdaad gaat dit op en wat de Bijbel betreft kunnen we zeggen, dat beide wegen bewandeld zijn en worden. In onze dagen zijn zelfs de voorstanders van elk van beide methodes met elkaar in een nogal hevige strijd gewikkeld. Degenen, die de mensen bij het Boek willen brengen, vinden het niet erg, wanneer een bijbelvertaling iets steils heeft. Het mag best duidelijk worden, dat de Bijbel een boek is dat lang geleden in een ons vreemde taal geschreven is. Je mag van de mensen de moeite en inspanning vragen, dat ze zich in de geest naar het 'toen' en 'daar' verplaatsen. Bovendien zal bij een actualiserende 'hier'-en-'nu'-vertaling veel van de inhoud verloren gaan, vrees men. Van de andere kant vinden degenen, die het Boek bij de mensen willen brengen dat de Bijbel het boek van alle tijden is en dus ook van onze tijd. Dit moet de vertaler uitdagen, de Bijbel zo dicht mogelijk bij de mensen van 'hier' en 'nu' met hun taal van 'hier' en 'nu' te brengen. In plaats van de vrees, dat daarbij de inhoud van de Bijbel schade zou lijden, leeft bij mensen van deze opvatting de blijde overtuiging, dat de Bijbel op deze actualiserende vertaling ten volle berekend is, ja, dat hij zich pas bij deze behandeling ten volle opent en geeft.

Ik kan mij voorstellen, dat iemand die van deze controverses kennis neemt, zich verwonderd afvraagt of er vandaag de dag voor dat eerste standpunt dan werkelijk nog wel zoveel aanhangers te vinden zijn, dat ze überhaupt serieus genomen moeten worden. Zijn dat niet een paar zonderlingen, die alleen nog antiquarisch verkrijgbaar zijn?

Inderdaad vormen zij een kleine minderheid en ik moet toegeven dat zij bij het verschijnen van zoiets populairs als deze nieuwe bijbelvertaling GROOT NIEUWS VOOR U, aan welke rustig een goede toekomst voorspeld kan worden haast wel zielig in het niet vallen. Toch moet deze minderheid niet versagen. Het is haar taak te blijven waarschuwen tegen het al te populariserend bijbelvertalen, zoals dat heden alerwege gaande is. Als ze daar remmend op in werkt, is er al iets gewonnen.

Ik zal nu aan twee voorbeelden aantonen, dat het goed is naar dat minderheidsgeluid te luisteren. In het verhaal van Handelingen één lezen we volgens deze nieuwste vertaling bij vers 12: „Toen gingen zij van de berg naar Jeruzalem terug. Die berg heet de Olijfberg en ligt vlakbij Jeruzalem, op nog geen kilometer afstand. In oudere vertalingen vinden we, wat ook de griekse grondtekst geeft: 'een sabbatsreis daar vandaan'. Laat ik voorop stellen, dat de nieuwste vertaling een correcte informatie biedt, als ze die sabbatsreis weergeeft met 'nog geen kilometer'. Een sabbatsreis bedroeg 2000 el = 800 mtr. In een bijbelvertaling met kanttekeningen zou je deze informatie in een voetnoot kunnen vinden. Toegegeven, dat is wat lastig. En nu vinden we haar als vertaling in de tekst zelf. Wat is daar op tegen?

Daar is dit op tegen, dat je door dit soort dingen te doen, de historische dimensie, die de Schrift heeft, vervaagt. Je wekt de indruk dat de Bijbel een boek is, dat in onze cultuurwereld tot stand gekomen is in plaats van in een oosterse van vroeger dagen. Het is ongetwijfeld zo, dat de Bijbel een boek is vóór onze tijd. De openbaring van God heeft een historische weg tijd, maar dat maakt hem toch nog niet van onze afgelopen; de Bijbel is het boek van het concrete 'toen' en 'daar' en komt pas zo tot het concrete 'hier' en 'nu'.

Er is een neiging vandaag, de werkelijkheid te ont-historiseren; de mensen sluiten zich op in het nauwe kringetje van 'hier' en 'nu'. Hun gezichtskring wordt daardoor zeer beperkt. De dichter Jan Wit heeft eens gezegd, dat als de Bijbel vertelt over de paradijs-rivieren, de Pison, de Gihon, de Hiddékel (Tigris) en de Frath (Eufraat), de navertaling voor kinderen deze namen niet moet weglaten of vervangen door meer nabije. Het kind immers oefent zijn voorstellingsvermogen aan het onbekende. Alles omtalen in het toch al bekende beknot de fantasie van het kind, de grenzen van zijn wereld worden dan te krap uitgezet.

Er is trouwens nog een bezwaar tegen de actualiserende methode, dat namelijk vertaling en verklaring door elkaar heen gaan lopen. Dat geeft in het genoemde voorbeeld nu wel niets, omdat de verklaring zo objectief is, dat ze haast niet fout kan zijn: de maar van een sabbatsreis kan in elk bijbels naslagwerk gevonden worden. Maar het wordt anders bij moeilijker uitlegkundige beslissingen. Het subjectieve gevoelen van de uitlegger kan zich dan onder de schijn van de objectieve deskundigheid van de vertaler aan de lezers opdringen. En dat in een tijd, waarin het

aantal mensen, dat de grondtekst kent en dus weet wat er eigenlijk staat, afneemt ook onder de theologen. Dat kan gevaarlijk zijn.

Dit brengt ons in de buurt van het tweede voorbeeld. We lezen in het opstandingsverhaal van Johannes 20:1: 's Zondagsmorgen vroeg al — het was nog donker — ging Maria Magdalena naar het graf... We zijn gewend aan iets anders: 'En op den eersten dag der week ging Maria van Magdala...'. Het voorbeeld lijkt erg veel op het vorige. Je bent ook hier geneigd te spreken van een correcte informatie, die in deze nieuwste vertaling verwerkt is: de eerste dag der week is onze zondag. Maar anders dan bij het eerste voorbeeld moeten we dan vervolgens een criticus leveren, die iets dieper ingrijpt. De informatie is toch zo objectief en zakelijk niet als zopas. Want de zondag heeft voor ons een religieuze klank, het is onze dag des Heren. Maar 'de eerste dag der week', dat klonk de jood zo nuchter en door-de-weeks in de oren als onze maandag. Ik pleeg er mijn catechisanten nogal eens op te wijzen, dat onze Here Jezus gevoelsmatig gesproken niet op zondag, maar op maandagmorgen is opgestaan, op een niet religieus gewijde dag. En dat dit aan het opstandingsevangelie in de goede zin van het woord iets seculiers, iets werelds geeft. Het is wel waar, dat deze 'eerste dag der week', deze joodse maandag, later, vanwege de opstanding, de christelijke zondag, dag des Heren, feestdag bij uitnemendheid geworden is, — en geen kwaad woord daarover, stel je voor! — maar toch is het goed de herinnering vast te houden, dat achter onze zondag in het jodendom de nuchtere maandag staat. Mijn bezwaar tegen de vertaling 's zondagsmorgens... is, dat het in de tekst al zondag is, voordat wij weten waarom onze zondag zondag, dag des Heren, is.

Met dit voorbeeld bedoel ik te typeren. Wanneer vertaling en uitleg door elkaar heen geklust worden, kom je gemakkelijk in onontwarbare puzzles terecht, waarvan de oplossing dikwijls een indruk van willekeur achterlaat: de ene keer zus, de andere keer zo. Bij zo letterlijk mogelijk vertalen bespaar je je zulk soort problemen. Je neemt minder beslissingen en dat wil ook zeggen: je neemt de mondige (?) gelovige minder beslissingen uit handen.

Intussen ben ik mij bewust, de indruk te hebben gewekt, helemaal op de kant van de eerste methode te staan: de mensen bij het Boek brengen, van hen de inspanning vergen, dat ze zich al Bijbel lezend in tijd en ruimte verplaatsen.

Toch is die indruk niet juist. Ik vind het een goed ding, dat er vandaag pleitvoerders van beide methodes zijn, want ze hebben elk van beiden hun goed recht. Ik zou op de kansels een Bijbel willen hebben, die zo dicht mogelijk bij de grondtekst staat. In de kerk immers komen de mensen naar het Boek. Maar bij catechetische gesprekken met niet-kerkelijke (en toch ook wel kerkelijke) jeugd maak ik een dankbaar gebruik van de veelheid van nieuwe vertalingen, die onze tijd kent. Dan gaat het Boek naar de mensen. Maar ik vrees, dat de voorstanders van de steile methode met te weinig zijn om een vertaling zoals zij die willen op tafel te leggen. Zou er wel voldoende vraag naar zijn? Bovendien worden ze door enige merkwaardige principes gehinderd, waardoor de vertaalproeven, waarmee ze tot dusver gekomen zijn, niet uitblinken door geloofwaardigheid. Het lijkt soms alsof ze zich wat gekwetst en trots in hun steilheid opsluiten.

Amsterdam

H. de Jong

★ ★ ★

Dr ir E. Schuurman: **TECHNIEK EN TOEKOMST.**
Uitg. Van Gorcum N.V., Assen, 1972.

Met dit lijvige, van eruditie getuigend boek verwierf de auteur op 26 mei j.l. de graad van doctor in de wijsbegeerte, aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Promotor was Prof. Van Riessen.

Veel van het door dr Schuurman gebodene zal, naar ik meen, de lezers van „Opbouw” interesseren. Zowel vanwege de omvang (398 p.) de prijs (f 65,—) als het tot een minimum beperkte, doch onvermijdelijke wijsgerig vakjargon zal het boek niet voor ieder gemakkelijk toegankelijk zijn. Daarom stel ik mij ten doel een uitvoerige weergave van de inhoud te geven, uitvoeriger dan normaal in een recensie gebruikelijk is. Voor een kritische bespreking van het wijsgerig gehalte van het werk mis ik de bekwaamheid; wie hierin is geïnteresseerd kan bijv. ter hand nemen de door Prof. Mekkes gegeven bespreking in de „Mededelingen van de Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte”, sept. 1972, en het nog te verschijnen vervolg daarop.

Het door Schuurman behandelde onderwerp is zeer actueel. De moderne techniek is immers de grondslag, waarop de cultuur van onze dagen zich ontwikkelt. Deze techniek bergt zowel geweldige beloften in zich, als ook in afschrikwekkendheid steeds meer toenemende bedreigingen. De vraag, of de techniek nog wel verder ontwikkeld dient te worden en zo ja, in welke richting, wordt zodoende steeds dringender. Dit wordt allerwege besef, veel meer dan bijv. tien jaar geleden. Zo schrijft Prins Bernhard in het jubileumnummer van het orgaan van het Koninklijk Instituut van Inge-

nieurs, dat dit jaar 125 jaar bestaat: „De (met de industrialisatie) beoogde verhoging van de levensstandaard is gepaard gegaan met diepgaande structurele veranderingen in onze samenleving, veranderingen die niet zonder meer positief te waarderen zijn.” En: „Meer dan ooit is het geboden dat individuele verantwoordelijkheid en — door gemeenschapszin gedragen — collectief beleid toezicht houden over de factor techniek”.

De grote vraag is natuurlijk: volgens welk kompas dient de ontwikkeling der techniek gestuurd te worden? Zijn er gevaren die vermeden moeten worden? Aan welke normen dient de technische ontwikkeling te voldoen? Wat is de zin der techniek?

Dr Schuurman levert met zijn boek een bijdrage tot de bezinning op deze urgente vragen. Hij schenkt daarbij zowel beschrijvend als kritiserend aandacht aan de bezinning die plaats vond en thans gaande is, werpt licht op de motieven die de mens in en met de techniek drijven, en levert ook zijn eigen inbreng. Hierbij laat hij zien, dat het christelijk geloof een bevrijdend perspectief biedt voor de technische ontwikkeling.

Dit laatste zal de meeste „Opbouw”-lezers niet verrassen. Immers: de kennis des Heren is het begin der wijsheid, ook voor de wijsheid die de in de techniek werkende mens nodig heeft. De meesten van onze tijdgenoten echter, en dit geldt met name voor veel beoefenaars van wetenschap en techniek, menen dat het christelijk geloof niets te maken heeft met wetenschap en techniek, of daarmee zelfs in strijd is. De wijsheid van deze eeuw is die van wetenschap en techniek, die onafhankelijk van God en zelfwetgevend (autonoom) zich gezamenlijk en in wisselwerking ontwikkelen. Het christelijk geloof is hierbij nutteloze ballast of, erger, een verstands-verduisterende hinderfactor. De christenen zijn achterblijvers in onze cultuur. Aldus de meeste denkers van onze tijd.

Mijns inziens is het niet juist wanneer christenen tegenover deze denkers volstaan met slechts te *proklameren* dat ze de leugen aanhangen en niet de waarheid. Beter is het met aandacht bij het licht van de Bijbel na te gaan, waar nu precies de schoen wringt. Is dit niet een belangrijk onderdeel van het „ten allen tijde bereid zijn rekenschap af te leggen”? Een sterk punt van Schuurmans boek is, dat aan deze taak veel inspanning wordt besteed.

Welnu, biedt ons dat denken van onze tijd, dat niet in Gods Woord doch in de autonoom gedachte wetenschap en techniek (in feite in het autonoom gedachte denken zelf, er is hier sprake van een vicieuze cirkel) zijn vertrekpunt wil nemen, inderdaad een beter perspectief voor de technische ontwikkeling dan het christelijk geloof? Het antwoord op deze vraag komt helder voor ons te staan, als we kennis nemen van de weergave die dr Schuurman geeft van wat door vooraanstaande wijsgeren, die zich met de techniek hebben bezig gehouden, naar voren is gebracht.

Wat onmiddellijk opvalt is, dat de denkers van onze tijd het onderling niet eens zijn. Men kan de wijsgeren die zich met de techniek en in verband daarmee met de toekomst hebben bezig gehouden globaal indelen in twee tegenstrijdige denkrichtingen: die der *positivisten* en die der *transcendentalisten*. Ik zal, in het voetspoor van Schuurman, weergeven wat deze denkrichtingen inhouden.

De positivisten

Bij de positivisten herleeft het 19e eeuwse vooruitgangsgeloof. Zij verwachten veel van de techniek, met name van de zogenaamde cybernetica (stuurkunde), die met de computer als belangrijkste instrument ons in staat zal stellen de maatschappij zodanig te besturen, dat de ernstige dreigingen die de techniek thans in zich bergt geen werkelijkheid zullen worden.

Dit is de opvatting van bijv. de bekende „Club van Rome”. Wat opvalt is, dat de leden van deze Club zeer deskundig zijn op het gebied van de techniek, doch dat hun wijsgerige visie weinig diepgang heeft.

De techniek zal steeds meer gemak en plezier voor iedereen brengen. Zij brengt kortere werktijden en grotere sociale zekerheid. Het paradijs is op komst. Alle vijanden die de komst van dit paradijs in de weg staan (of het nu joden, fascistten, kapitalisten of kommunisten zijn) moeten uit de weg worden geruimd.

De principes der cybernetica dienen ook buiten de techniek toegepast te worden. Ook de maatschappelijke ontwikkeling, de loop der geschiedenis en de mens zelf dienen bestuurd te worden. Uiteindelijk zal er één grote wereldstaat ontstaan. Sommige positivisten menen, dat de computer over enige tijd intellectuele vermogens zal bezitten, die die van de mens verre overtreffen.

De positivisten worstelen met het probleem, dat als de door hen gewenste toestand eenmaal bereikt is, alles in het leven van te voren vastgelegd zal zijn, zodat er voor de mens geen vrijheid overblijft. Zij slagen er niet in, hiervoor een bevredigende oplossing te bedenken. Zoals hierna blijkt, weten de transcendentalisten dan ook nog al wat op de opvattingen van de positivisten af te dingen.

De transcendentalisten

Deze groep denkers maakt duidelijk, wat er van een cultuur wordt, wanneer de techniek als wetenschappelijke beheersingsmethode alls gaat bepalen, en wanneer de mens zich in (in feite religieus) vertrouwen aan de techniek overgeeft.

De arbeider zowel als de ambtenaar en de specialist zijn in onze cultuur slaaf van de techniek geworden.

Zij zijn niet meer in staat invloed op de technische ontwikkeling uit te oefenen, omdat het individu slechts een onbeduidend en onmachtig onderdeel is geworden van een reusachtige technische machine.

De techniek zet alle mensen onder druk. Zij doet de mensen vervreemden van hun oorspronkelijke omgeving, en doet hen in een technische omgeving leven, waarvoor zij niet zijn geschapen. De mens was oorspronkelijk geschapen om natuurzuivere lucht in te ademen, maar thans ademt hij in een atmosfeer die rijkelijk is voorzien van koolmonoxide en van allerlei zuren en koolwaterstoffen. Hij was geschapen om te leven in de midden van de levende natuur, maar woont thans in een maanlandschap van steen, beton, asfalt, glas, gietijzer en staal.

Hoewel de techniek de mens heeft bevrijd van nooddrift, is zijn situatie er niet beter op geworden. Het hele leven is onderworpen aan het ritme van de klok. In een vertechniseerde wereld komen we, om met A. Roland Holst te spreken, „onder het schrikbewind van uur en feit”, waarbij „de waarheid niets anders is dan de som der feiten, en de eeuwigheid ligt in het verlengde der uren”.

Alle ongunstige gevolgen van de techniek schijnen ook weer uitsluitend met technische middelen opgeheven te kunnen worden; zo neemt de techniek de gedaante aan van de enige redster in de door haar zelf geschapen nood. Dit brengt met zich mee, dat de techniek voor steeds meer doeleinden gebruikt wil worden. De natuur is reeds voorwerp van technische beheersing. Doch hier blijft het niet bij. De mens wordt geschikt gemaakt om de plaats van een constructiedeel in de techniek-als-de-grote-machine te gaan innemen. Via de planning wordt de mens in een van te voren berekende toekomst opgenomen. Omdat de mens vaak weerstand biedt, en zich niet zonder meer als een constructiedeel in de grote machine laat voegen, is het nodig de mens zelf ook tot voorwerp van technische beheersing te maken. Met behulp van de biotechniek wordt reeds ingegrepen op de voortplanting, en de erfelijke eigenschappen worden veranderd. In het verlengde daarvan ligt het streven, om met behulp van de techniek een mens te maken, die in niets verschilt van een massa-product.

Zo leidt de verabsolutering van de techniek als wetenschappelijke methode voor de beheersing van de praktijk tot de fundamentele ervaring van de mens, dat de techniek een autonome macht is.

De techniek is inderdaad autonoom, aldus de transcendentalisten. Zij ontleent haar „normen” aan zichzelf. Wat te maken is, wordt gemaakt. De „norm” is die der vooruitgang: de vooruitgang in economie, de verbetering der sociale omstandigheden. Verder kenmerkt de techniek zich door het streven naar perfectie van de automatische beheersing.

Aldus wordt de natuur, de maatschappij en de mens gereduceerd tot het kwantificeerbare, het berekenbare, het functionele, het maakbare. De mens wordt het slachtoffer van de als god aanbeden techniek.

De transcendentalisten zijn van mening, dat al deze consequenties onlosmakelijk met de techniek verbonden zijn. Het is dus niet mogelijk de techniek in betere banen te leiden; het technisch-wetenschappelijk denken wordt autonoom, dus aan geen normen gebonden, geacht. De transcendentalisten komen tegen de techniek in opstand om de (door hen verabsoluteerde) menselijke vrijheid te redden, maar zij weten niet hoe ze zonder de techniek zouden kunnen leven.

Men lette er op, dat de transcendentalisten de oorzaak van de ongunstige ontwikkeling die zij zien niet in de mens zoeken, doch in de techniek als zodanig.

Na deze weergave van de denkbeelden van de positivisten en de transcendentalisten is enige achtergrondinformatie op zijn plaats omtrent de wijsgerige denkrichting, waar Schuurman zich bij aansluit. Dat is de christelijk-wijsgerige school van de Wijsbegeerte der Wetsidee. Wie iets weet van de hoofdlijnen van het denken van de W.d.W., zal in de tegenstelling tussen positivisten en transcendentalisten het humanistisch motief van „natuur” en „vrijheid” herkennen, het grondmotief dat thans het denken in onze westerse cultuurwereld beheerst volgens Dooyeweerd, de grondlegger van de W.d.W. Dit grondmotief wortelt in het humanistische persoonlijkheidsideaal. „De inhoud van dit ideaal is: de autonome mens, die zich vrij weet van iedere autoriteit buiten zichzelf, en die zijn lot in eigen hand zal nemen.” Dit zal mogelijk blijken met behulp van de (volgens het humanistisch wetenschapsideaal opgevatte) wetenschap en techniek. Echter, „is alle gebeuren binnen onze ervaringswereld natuurwetenschappelijk verklaarbaar, dan kan ook het menselijk denken, willen en handelen pas begrijpelijk worden wanneer deze als causaal gedetermineerde natuurprocessen worden opgevat. Maar... waar blijft dan de vrijheid?” (De voorgaande citaten zijn uit L. Kalsbeek: De Wijsbegeerte der Wetsidee. Proeve van een christelijke filosofie. Uitgave: Buyten en Schipperheijn, 1972, in de serie „Christelijk Perspectief”. Dit boek biedt niet alleen een uitstekende inleiding in de W.d.W., maar maakt ook duidelijk wat wijsbegeerte eigenlijk is. Het richt zich tot lezers zonder wijsgerige voorkennis).

(wordt vervolgd)

Enschede.

P. Wesseling

* Dr P. Wesseling is lector aan de Technische Hogeschool, Drienerlo (Twente). Het door hem besproken proefschrift van dr Schuurman is sinds enkele dagen in een handelseditie verkrijgbaar. Red.

Persschouw

■ Hoe stemden de studenten van de Vrije Universiteit?

In het studentencentrum „Uilenstede” te Amsterdam wonen 2.000 studenten van de Vrije Universiteit en 700 van de Gemeente-Universiteit. Zij stemden als volgt: (In de eerste kolom vindt men de percentages van de vorige verkiezingen, die van 1971, in de tweede die van de verkiezing van 29 november.)

P.v.d.A.	18.04	20.15
K.V.P.	0.74	1.00
V.V.D.	10.95	9.34
A.R.P.	15.24	9.00
D.66	9.34	10.95
C.H.U.	2.14	0.40
D.S. 70	3.74	3.16
C.P.N.	1.12	6.00
S.G.P.	1.30	0.12
P.P.R.	20.50	31.80
G.P.V.	1.30	0.60
P.S.P.	15.42	12.80

Dit wil zeggen dat aan de Universiteit die eens een gereformeerde Universiteit was, en die als „en geloofsstuk” opgericht werd met de bedoeling en in de hoop een brandpunt van wetenschappelijk reformatorisch leven te worden, nu zo ongeveer 90% van de studenten nog op een „linkse” partij stemt en het aantal kommunistische stemmen sinds de vorige verkiezing vervijfvoudigd werd.

C. V.

★ ★ ★

■ Is dat kerk?”

Zonder commentaar geef ik het volgende uit het kerkblad van Leerdam geknipt artikel door. Er stond boven: Buiten of binnen of Buiten of Binnen?

In het kerkblad van Zuid-Holland Zuid, lezen wij het verslag van de classis Schiedam, 7-9-'72. Er was een enkele pericoop welke wij onderstrepen:

Schrijven van de P.S. Zuid-Holland betreffende hun besluiten, die zij genomen hebben op hun vergadering dd. 22-3-'72 ten aanzien van de kerk te Maassluis.

Immers; op 16 dec. '71 wordt per instructie van Pernis Ds v. Tongeren subsidiair de kerkeraad van Maassluis beschuldigd van valse getuigenis (9e gebod) inzake het geschreven stukje „Dieptepunt” in het kerkblad van Maassluis.

Ds v. Tongeren moest staande de vergadering (hij was te voren niet ingelicht) dit stuk, onder betuiging van leedwezen en als zijnde zonde tegen het 9e gebod, terug nemen.

Ds v. Tongeren vraagt beraad met z'n kerkeraad. De classis weigert dit en besluit conform de instructie zonder de beschuldigde te horen en/of beraad met z'n kerkeraad te verlenen.

Op 23-12-'71 van de volgende classis wil Ds v. Tongeren een verklaring afleggen.

Hij ontvangt geen gelegenheid. Classis handhaaft besluit, stuk terugnemen, als zonde tegen 9e gebod of samenwerking opgebroken. Ds v. Tongeren maakt dan al geen deel meer uit van de classisvergadering volgens de Praeses Ds Deddens van Rozenburg. Alles wéér zonder de beschuldigde te horen. Afgevaardigden van Maassluis moeten vertrekken naar de tribune.

Op 10 febr. '72 vóór de constituering der classis (Maassluis was genodigd gelijk als de andere kerken) besluiten de kerken van het classicale ressort Schiedam dat Maassluis niet aan de classis kan deel nemen.

Eerst, zonder gehoord te zijn, bekennen dat er zonde tegen het 9e gebod is geweest.

Vóór de constituering der vergadering worden de aanwezige afgevaardigden van Maassluis wéér naar de tribune verwezen.

Kerkeraad van Maassluis besluit over deze zaken:

1. Het niet horen en toch veroordelen der classis van Ds v. Tongeren subsidiair de kerkeraad.

2. Het beschuldigen door de classis van zonde tegen het 9e gebod

in beroep te gaan.

Maassluis verschijnt na 2 maal te zijn weggezonden, uiteraard, niet meer ter classis-vergadering.

De P.S. Zuid-Holland behandelt op 8-8-'72 het beroep van Maassluis over het niet horen en het 9e gebod, maar kan niet tot een besluit komen omdat de stemmen staakten 8 tegen 8.

Volgens 8 afgevaardigden der P.S. behoefde de classis NIET te horen.

Volgens 8 afgevaardigden der P.S. moest de classis WEL horen.

Volgens 8 afgevaardigden der P.S. had Ds v. Tongeren WEL gezondigd tegen het 9e gebod.

Volgens 8 afgevaardigden der P.S. had Ds v. Tongeren NIET gezondigd tegen het 9e gebod.

De P.S. verklaart in een brief aan Maassluis dat zij ONMACHTIG IS te oordelen.

ONMACHTIG of een beschuldigde gehoord moet.

ONMACHTIG of „Dieptepunt” zonde tegen 9e gebod was.

En Maassluis MAG niet ter classis.

En nu kwam de classis op 7 sept. '72 wéér bijeen volgens het door ons genoemde verslag. Maassluis staat daar buiten, Maassluis mag niet komen.

Op deze classis wordt o.a. de brief van de P.S. voorgelezen waarin zij meedeelt: Onmachtig te zijn om te oordelen inzake het beroep van Maassluis, horen der beschuldigde en 9e gebod „dieptepunt”. Wel schrijft de P.S., overigens ongeargumenteerde, dat het artikel „dieptepunt” niet bijgedragen heeft tot de classicale vrede.

Ja, dat kan een kind begrijpen, dachten wij, als dát nog niet duidelijk is, is niets meer duidelijk. Echter, een ieder kan óók begrijpen dat met deze open deuren-intrapperij de kern van de zaak, HET NIET HOREN en, HET WEL VEROORDELEN met het 9e gebod, niet opgelost werd.

De P.S. schrijft wél een brief en geeft daarin haar mening, maar zonder overwegingen, zonder argumenten terwijl het staken der stemmen 8 : 8 bewijst; de onmacht der P.S. Was het dan in deze situatie niet eerlijker geweest als de P.S. óók aan de classis meegedeeld had dat classicale besluiten over het 9e gebod en het niet horen daarin de vrede niet gediend hebben?

De stemming was tot 8 tegen 8?

Ondertussen staat de gemeente Maassluis binnenkort een jaar buiten het verband der classis. Alhoewel zij in beroep ging naar art. 31 K.O. Zij blijft ondertussen buiten het verband der classis Schiedam der Gereformeerde kerken omdat de classis haar naar de tribune verwees, en de P.S. zelf constateerde dat zij onmachtig was recht te doen.

Heeft dan de classis Schiedam naar Schrift en belijdenis gehandeld toen zij Ds v. Tongeren onverhoord beschuldigde van zonde (9e gebod)?

Oordeelt onze wet een mens niet nadat hij eerst gehoord is?

De classis zei op de brief van de P.S. V.K.A. Maassluis blijft buiten, Buiten wát?? (Ros.)

C. V.

★ ★ ★

■ Nog een getuigenis

Op zaterdag 11 november werd te Utrecht een „dag van het Reformatorisch getuigenis”

gehouden. Het was een samenkomst van mannen en vrouwen die zich één weten in het geloof in de Here Jezus Christus. Duzenden waren bijeen, zich klein voelend in een chaotische tijd, om gesterkt te worden in de geestelijke strijd in onze dagen. Aan het eind van de bijeenkomst werd het volgende getuigenis door allen aanvaard.

„Als gelovigen uit onderscheiden kerken en groepen, te Utrecht bijeen op zaterdag 11 november 1972, getuigen wij van onze verbondenheid in het algemeen, ongetwijfeld, Christelijk geloof naar de openbaring Gods in Zijn Woord. Tevens voelen wij ons gedrongen in het midden van ons volk op te roepen tot de erkenning van een volstrekt en uitsluitend gezag van Gods woord op alle terreinen van het menselijk leven. Met droefheid moet worden geconstateerd, dat dit gezag op velerlei wijze wordt aangetast.

Dit geschiedt o.a. door het beklemtonen van de menselijke factor in de Schrift, ten koste van de Goddelijke factor; door de Bijbel te beschouwen als het getuigenis van mensen over God inplaats van Gods getuigenis over de mensen; door de instelling dat we de Bijbel moeten ontdoen van hetgeen wordt aangeduid als vorm en verpakking met een eigentijds karakter, waarbij aan het menselijk oordeel wordt overgelaten de eigenlijke boodschap uit de Schrift te destilleren, zodat van een absoluut gezag niet meer kan worden gesproken; door de gedachte dat men Gods Woord moet filteren door het moderne levensgevoel, dat wordt verondersteld op betrouwbare wijze te kunnen bepalen, wat Gods Woord is. De boodschap is dan voor iedere tijd verschillend en de Bijbel wordt dan onderworpen aan de willekeur van de moderne mens. Met zorg nemen we waar dat deze kritische beschouwingen o.a. in het onderwijs doordringen en onze kinderen doen vervreemden van het geloof, dat eenmaal de heiligen is overgeleverd.

Al meer en meer wordt de indruk gewekt dat het beginsel van de revolutie in overeenstemming is met het Evangelie. Helaas wordt het „andere Evangelie” van vele kansels gepredikt, terwijl de verkondiging van het onvervalste en onverkorte Evangelie schaars wordt. De prediking draagt vaak niet een geestelijk, maar een politiek karakter. Vergeeten wordt dikwijls dat de liefde tot de naaste alleen maar geworteld kan zijn in de liefde Gods. Wanneer de radicale boodschap van zonde en genade verschaalt, verliest de kerk haar geheim en haar getuigende kracht.

In het leven van elke dag zijn de gevolgen van deze ontarring aanwijsbaar in de omkering van elke waarde. Het licht wordt als in Jesaja's dagen duisternis genoemd en de duisternis licht. Wat de Bijbel zonde noemt, wordt nu verdedigd als een recht op leven en geluk. Symptomen als de seksuele revolutie, de ondermijning van het gezag en een planmatig terrorisme, wijzen op een ontstellende verachting van Gods geopenbaarde wil.

Tegen de geest van de tijd in, wekken wij op tot een gehoorzame onderwerping aan het gezag van Gods woord, de enige kracht tot belijgend getuigen, dienende liefde en strijd tegen het kwaad. Mogen ambtsdragers en leden uit alle kerken terugkeren en terugroepen naar het leven der nieuwe gehoorzaamheid, met onvoorwaardelijke afwijzing van alles wat daarmee strijdt in leer en leven, opdat de Christus der Schriften die het Hoofd zijner gemeente is, door zijn Woord en Geest moet regeren in hart en huis! Wij zijn er diep van overtuigd dat de oorzaak van alle verwarring in kerk en samenleving ligt in het verlaten van Gods gebod en dat het Zijn oordelen inroept. Wij mogen evenzeer verwachten, dat hij ons Zijn Heil zal doen zien in de weg van waarachtige wederkeer tot Zijn dienst. Laten allen die de kracht van het gebed kennen, vurig bidden om de vernieuwende werking van Christus Geest!”

Met dit getuigenis gaan wij van harte akkoord.

Maar graag hadden we er ook in opgenomen gezien een oprechte **schuldbelijdenis** over de Godonterende kerkelijke verdeeldheid van de reformatorische christenen. Het is onze vaste overtuiging dat de oordelen

Redactieleden

Ds H. Amelink
Drs H. de Jong
D. W. L. Milo
Prof. C. Veenhof
Ds G. Visee
Drs H. E. S. Woldring

Adres van de Redactie

Ds H. Amelink,
Waal 5, Langerak, Z.H.
Tel. 0 1843 - 232

Geref. Persvereniging „Opbouw”

secr.-penningmeester:
W. Kaper,
v. Lynden v. Sandenburglaan 16, Utrecht.
Tel. 030711450.
Giro 448367

Advertenties en druk

Drukkerij
„Steenbergen”,
Slotlaan 220, Zeist.
Tel. 0 3404 - 12452

Abonnementenadministratie

Rotterdamse Rijweg
174, Rotterdam-8

Abonnementsprijs: f 20,— per jaar (bij vooruitbetaling)
Buitenland: Europa en zeepost f 30,— - Luchtpost f 50,—

Gods waarover dit getuigenis spreekt óók een Goddelijke reactie zijn op „het verlaten van Gods gebod” inzake deze eenheid! En dat de Here ons pas dan zijn heil zal doen zien als het „in de weg van waarachtige bekering tot Zijn dienst” zal komen — óók ten aanzien van zijn gebod inzake deze eenheid.

C. V.

KERKNIEUWS

Soemba-Borneo (20) — Het zal U opgeval- len zijn, dat de regelmatig opgenomen stuk- jes, waarin we Uw aandacht vragen voor het werk op Soemba en Borneo, geen onderteke- ning dragen. Ze zijn afkomstig van de ge- meente van 's-Gravenhage-ZW, maar dat zult U wel hebben begrepen.

Nu is in de laatste nummers echter ook van andere zijde over Soemba geschreven en wel namens de Vereniging S.O.S. Enkele „op- roepen tot steun voor Oost-Soemba kregen een plaats. En de vraag ligt voor de hand: zijn er dan twee instanties, die zich voor eenzelfde doel presenteren?

Ja, inderdaad. U leest berichten van twee kanten. Maar het betreft éénzelfde zaak. Bei- den werken aan hetzelfde doel.

De vereniging S.O.S. bestaat al heel lang. Zij heeft leden en begunstigers in heel het land (jammer genoeg zijn het geen duizen- den!). Deze vereniging geeft een „Nieuws- brief” uit en abonnees ontvangen door mid- del van deze periodiek 8 x per jaar uitvoerig informatie over het Soemba-werk (adm. br. D. Smits, Koekoekstraat 25, Vlaardingen). Zij steunt met ontvangen cotributies en giften het werk op Soemba en spant zich, als dat nodig is, in voor speciale facetten van dat werk. Zoals dat nu gebeurt: voor wat nodig is om Ab en Wil van der Veen te kunnen uit- zenden naar Soemba, de één voor het onder- wijs, de ander voor verplegingswerk. En we hopen van harte, dat dit slagen mag! De HERE make dit alles voorspoedig!

De kerk van 's-Gravenhage-ZW heeft na- mens vele andere kerken in Nederland con- tacten met de gemeenten van onze Heer op Soemba en Borneo en met ds en mevr. Goos- sens. Zij mag die gemeenten met raad en daad bijstaan, voor zover dat mogelijk is. En zij correspondeert met de fam. Goossens, zorgt voor het levensonderhoud en voor ver- dere opleidingskosten.

Zo werken beide instanties: de één (ZW) door in samenwerking met kerken bezig te zijn, de ander (SOS) door leden van vele ge- meenten te activeren.

Regelmatig komen leden van de zendings-

commissie van ZW en bestuursleden van SOS samen om te overleggen wat er te doen is, hoe het te doen, wie het zal doen. En als U dus „namens de vereniging SOS” iets leest, past dat uitermate goed in het werk, dat „langs kerkelijke banen” geleid wordt. Want voor de opleiding van goeroe's, het speciale werk van ds Goossens, moet er een basis zijn, het gewone lagere-school-onderwijs en br Van der Veen stelt zich voor dat te verbete- ren. Voor het echter zover is, dat zij naar Soemba kunnen afreizen, moet er nog heel wat gebeuren: keuring, een visum, geld voor passage enz. En we beseffen terdege: indien de HERE dit huis niet bouwt, ach SOS wat baat dan al je werken? als Hij de deuren van ambassades niet opent, wat geeft het dan al maken wij ons nog zo dik voor zo'n zaak?

Bidden wij thuis aan tafel, of persoonlijk, of als gemeente dáár wel om?

Bestel Uw boeken bij/via
BOEKHANDEL KOPPENAAAL NUNSPÉET
Lupineweg 32 — Tel. (03412) 3424

Vlot, jong meisje, 22 jaar, 175 lang,
Gereformeerd (buiten verband)

ZOEKT VLOTTE JONGEMAN

om mee te corresponderen en eventuele kennismaking.

Graag brieven met foto onder nr. 812 bureau „Op- bouw”, Slotlaan 220, Zeist.

Op het kantoor van onze uitgeverij hebben wij versterking nodig.

Wij zoeken óf een

boekhoudkundige kracht

die de administratie volledig voor zijn of haar rekening wil nemen,

óf een

medewerkster

die ons wil helpen bij alle andere werkzaamheden (correspondentie, correctie, factureren etc.).

BUIJTEN & SCHIPPERHEIJN B.V.

Valkenburgerstraat 106, Amsterdam.
Tel. 020-236612.

ZWOLLE - WYTHMEN

Gevraagd aan de chr. nat. school

een onderwijzeres

van pos. chr. beginselen.
Voor klas 1 en 2 (24 leerlingen).
Voor vast of tijdelijk. Liefst per 1 januari 1973.

Goede busverbinding met Zwolle (5 km) en Ommen.

Brieven aan het hoofd der school: H. Kuiper, Heinoeseweg 61, Wythmen. Tel. 05290-535.

een positief christelijke krant

REFORMATORISCH DAGBLAD

DE KRANT voor het hedendaagse chr. gezin

biedt U o.a.: • verantwoorde berichtgeving

• principiële commentaren

• veel kerknieuws

aantrekkelijk voor jong en oud

rd EEN KRANT VOOR IEDEREEN!!

rd

Na een geduldig gedragen lijden, heeft de Heere tot Zich genomen, onze lieve man, vader en grootvader

ALBERT HUISJES

echtgenoot van D. Veldman,

in de gezegende ouderdom van 71 jaar.

„De Here is mijn Herder”
Ps. 23 (onber.)

Den Ham:
D. Huisjes-Veldman

Hellendoorn:
G. Kroeze-Huisjes
G. J. Kroeze

Daarle:
Gez. Kleinjan-Huisjes
H. Kleinjan

Rheezerveen:
G. J. Spoelman-Huisjes
G. J. Spoelman

Den Ham:
H. J. Huisjes
H. Huisjes-Veurink

Den Ham, 25 november 1972
Slenke 7

Hierlangs afknippen

BON

In open envelop zonder postzegel zenden aan:
N.V. REFORMATODISCH DAGBLAD
Antwoordnr. 92, Apeldoorn

VOOR EEN WERKELIJK VERANTWOORDE KRANT

Naam: .....
Straat: .....
Plaats: .....

GEEF OOK MIJ HET R.D. 14 DAGEN GRATIS (= f 4,10 voordeel).

DAARNA NEEM IK EEN ABONNEMENT PER:
* KWARTAAL — f 26,85 * JAAR f 104,55

(* Doorhalen hetgeen niet wordt gewenst)

Datum: ..... Handtekening: .....

De kortste abonnementsstermijn is 1 kwartaal

O